

Úvod

Sylvia Birkušová
Tereza Štolcová

8

1 Textil v archeológii

Tereza Štolcová	14
1.1 Úvod do štúdia textilu v archeológii	15
1.1.1 Vymedzenie časového rámca	15
1.1.2 Stav bádania textilu v archeológii na Slovensku	16
1.1.3 Prehľad výskum textilu v európskej archeológii	18
1.1.4 Prehľad súčasných metód skúmania archeologických náleзов textilu	21
1.2 Zachovanie textilu podľa vlastností prostredia	22
1.2.1 Krypty a kostnice	22
1.2.2 Korózia	23
1.2.3 Vodné prostredie a rašeliniská	24
1.2.4 Dubové rakvy	26
1.2.5 Chlad, mráz a ľad	28
1.2.6 Púštne podmienky	29
1.2.7 Solné bane	30
1.2.8 Pôsobenie ohňa	31
1.2.9 Odtlačky na keramike	31
1.3 Pramene k štúdiu textilu v archeológii	32
1.3.1 Priame archeologické pramene	33
1.3.2 Nepriame archeologické pramene	34
1.4 Najvýznamnejšie nálezy pravekého textilu a dokladov jeho produkcie zo Slovenska	39
1.4.1 Nálezy z hrobov	39
1.4.2 Nálezy z archeologických sídlišk	53

2 Hrobové textílie a výskum ranonovovekej odevnej kultúry z územia Slovenska

Eva Hasalová 62

2.1 Na počiatku boli Turzovci 64

2.2 Hrobové odevy v kontexte pohrebných obradov 65

2.3 Ranonovoveké hrobové odevy z územia Slovenska v kontexte vývoja módy a odevnej tradície 74

3 Špecifiká materiállovej analýzy funerálnych textílií

Zuzana Machatová 94

3.1 Možnosti analýzy archeologických textilných nálezov 96

3.2 Morfológická analýza s využitím optickej a polarizačnej mikroskopie 97

3.2.1 Živočíšne vlákna 99

3.2.2 Rastlinné vlákna 104

3.3 Metódy identifikácie s využitím optickej a polarizačnej mikroskopie 107

3.3.1 Modifikovaný Herzogov test (red plate test) 107

3.3.2 Identifikácia celulóзовých vlákien na základe prierezu vlákien 107

3.3.3 Kryštály oxalátu vápenatého – pomocné kritérium v procese identifikácie 108

3.3.4 Obrazová analýza 108

3.3.5 Mikrochemické metódy 110

3.4 Fluorescenčná mikroskopia 111

3.5 Zobrazovacie metódy 111

3.5.1 Počítačová tomografia 112

3.5.2 Mikro-CT 113

3.6 Spektrálne a kombinované metódy 113

3.6.1 Infračervená spektroskopia a mikro-spektroskopia s Fourierovou transformáciou (FTIR) 113

3.6.2 Ramanova spektroskopia 115

3.6.3 SEM-EDS 116

3.6.4 Röntgenová emisia indukovaná časticami – PIXE 117

3.6.5 Röntgenová prášková difrakcia 118

3.6.6 Metóda WAXS (širokouhlý röntgenový rozptyl, širokouhlá röntgenová difrakcia WAXD) 119

3.7 Chromatografické metódy 119

3.7.1 HPLC 119

4 Výber reštaurovaných a konzervovaných náleзов z územia Slovenska (katalóg)

Sylvia Birkušová

Michal Čajka

Ingrid Ondrejičková Soboslayová

Andrea Slaná

Tereza Štolcová 122

4.1 Textílie z krypty rodiny

Henkelovcov – detská košielka

Lazara Henkela

Sylvia Birkušová, Michal Čajka 123

4.1.1 Základné identifikačné

a technické údaje 123

4.1.2 Popis nálezu

a archeologický výskum 123

4.1.3 Stav nálezu 128

4.1.4 Konzervovanie

a reštaurovanie 131

4.2 Krypta kardinála Pázmaňa

v Dóme sv. Martina a jeho bired

Sylvia Birkušová 136

4.2.1 Základné identifikačné

a technické údaje 136

4.2.2 Popis nálezu

a archeologický výskum 136

4.2.3 Stav nálezu 139

4.2.4 Konzervovanie

a reštaurovanie 141

4.3 Hrobový nález fragmentov textílií

z Baziliky sv. Egídia v Bardejove

Ingrid Ondrejičková Soboslayová 145

4.3.1 Základné identifikačné

a technické údaje 145

4.3.2 Popis nálezu

a archeologický výskum 145

4.3.3 Stav nálezu 147

4.3.4 Konzervovanie

a reštaurovanie 151

4.4 Tapiséria z kniežacej hrobky

v Poprade-Matejovciach

Tereza Štolcová 158

4.4.1 Základné identifikačné

a technické údaje 158

4.4.2 Popis nálezu

a archeologický výskum 158

4.4.3 Stav nálezu 160

4.4.4 Konzervovanie

a reštaurovanie 166

4.5 Textilné nálezy z krypty

Katedrály Najsvätejšej

Trojice v Žiline

Sylvia Birkušová, Andrea Slaná 171

4.5.1 Základné identifikačné

a technické údaje 171

4.5.2 Popis nálezu

a archeologický výskum 171

4.5.3 Stav nálezu 174

4.5.4 Konzervovanie

a reštaurovanie 176

5 Paličkované čipky z hrobových nálezov z Baziliky sv. Egídia v Bardejove

Ingrid Ondrejičková Soboslayová 180

5.1 Pletencové čipky 181

5.1.1 Čipka A z fragmentu sukne
(hrob č. 6/2008) 182

5.1.2 Čipka B na ramienkach
živôtika (hrob č. 6/2008) 182

5.2 Mnohopárové čipky 183

5.2.1 Čipky typu torchon 184

5.2.2 Janovské čipky 188

5.2.3 Čipky typu point d'Espagne 189

5.3 Pásikové čipky 192

6 Rekonštrukcia odevu germánskeho kniežata z Popradu-Matejoviec

Tereza Štolcová

Jana Zaujecová 198

7 Manipulácia s nálezom a deponovanie

Sylvia Birkušová

Tereza Štolcová 210

7.1 Odoberanie textilu
in situ v teréne 211

7.2 Deponovanie nálezov textilu 212

7.3 Starostlivosť o nálezy textilu 217

Záver

Sylvia Birkušová

Tereza Štolcová 218

Zoznam použitých
skratiek 226

Zoznam
obrázkov 228